

Innst. 55 L

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Prop. 10 L (2009–2010) og Ot.prp. nr. 101 (2008–2009)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse og i enkelte andre lover

Til Stortinget

1. Innledning

1.1 Sammendrag

Fornyings- og administrasjonsdepartementet legger frem forslag til endringer i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse og i enkelte andre lover. Lovforslaget ble fremmet for Stortinget i forrige valgperiode, jf. Ot.prp. nr. 101 (2008–2009), men ble ikke ferdigbehandlet. Lovforslaget fremmes på ny i henhold til § 33 i Stortingets forretningsorden.

Departementets forslag til endringer ble sendt på høring 19. desember 2008 til en rekke instanser. Fristen for å uttale seg ble satt til 19. mars 2009. Departementet har mottatt 42 svar og uttalelser. Merknadene fra høringsinstansene er nærmere omtalt i proposisjonen.

2. Endring i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse

2.1 Oppgaver for styret i Statens Pensjonskasse

2.1.1 Sammendrag

Riksrevisjonen har påpekt at det er et manglende samsvar mellom hva styret i Statens Pensjonskasse faktisk gjør og det ansvar som styret er pålagt etter loven. Departementet deler Riksrevisjonens syn. Departementet foreslår at § 2 endres slik at dagens praksis stadfestes.

2.1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Håkon Haugli, Hilde Magnusson Lydvo, Ingalill Olsen og Eirik Sivertsen, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim, fra Høyre, Trond Helleland og Michael Tetzschner, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Heikki Holmås, fra Senterpartiet, Ola Borten Moe, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, har ingen merknader og slutter seg til Regjeringens forslag.

2.2 Medregning av tjenestetid i periode der embets- og tjenestemenn og politikere ilegges karantene før nytt arbeidsforhold starter

2.2.1 Sammendrag

Departementet har utarbeidet retningslinjer for bruk av karantene ved overgang til ny stilling for både embetsverk og politikere (statsråder, statssekretærer og politiske rådgivere). Karantene forutsettes bare å få virkning i særlige tilfelle. Selve karanteneperioden kan maksimalt settes til seks måneder, regnet fra fratreden i stillingen.

For personer som er ilagt karantene etter fratreden fra stilling med rett til medlemskap i Statens Pensjonskasse, mener departementet at tiden med karantene bør medregnes som pensjonsgivende tjenestetid i Statens Pensjonskasse. Personene regnes som fra-trådt fra stillingene som ga rett til medlemskap i Statens Pensjonskasse, og det må fastsettes en egen bestemmelse om medregning av karanteneperioden som pensjonsgivende tjenestetid. Det foreslås at lov om Statens Pensjonskasse § 20 gir anledning til slik medregning.

2.2.2 *Komiteens merknader*

Komiteen har ingen merknader og slutter seg til Regjeringens forslag.

2.3 **Presisering av karensbestemmelse knyttet til uførepensjon og enke-/ enkemannspensjon**

2.3.1 *Sammendrag*

I lov om Statens Pensjonskasse begrenses retten til uførepensjon og enke-/enkemannspensjon når en sykdom er kjent da retten til medlemskap inntreffer. For uførepensjon fremgår dette av § 27 tredje ledd første punktum og for etterlattepensjon fremgår det av § 32 tredje ledd første punktum.

Statens Pensjonskasse har anslått at i underkant av halvparten av Pensjonskassens saker som behandles av Trygderetten gjelder saker der uførepensjon og etterlattepensjon er avslått på grunn av karensreglene i § 27 tredje ledd og § 32 tredje ledd. Departementet foreslår en presisering i bestemmelsene av hva som ligger i uttrykkene "som medlemmet led av" og "antas å ha kjent til". Det foreslås også å presisere at symptomer på sykdommen er innbefattet. De foreslåtte prisendringene er en stadfestelse av gjeldende rett.

2.3.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, har ingen merknader og slutter seg til Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er enig med de høringsinstansene som mener dette vil føre til innstramning og fjerning av rettigheter basert på kriterier som det enkelte medlem ikke kan forventes å ha kunnskap om.

Disse medlemmer vil derfor stemme mot forslaget om å redusere uførepensjon som fremgår av § 27 tredje ledd første punktum og for etterlattepensjon som fremgår av § 32 tredje ledd første punktum.

2.4 **Likebehandling av enker og enkemenn**

2.4.1 *Sammendrag*

2.4.1.1 BAKGRUNN

EFTAs klageorgan Efta Surveillance Authority (ESA) har hatt en klagesak til behandling som gjelder Statens Pensjonskasses regelverk om enke- og enkemannspensjon og forholdet til EUs likestillingsdirektiv (rådsdirektiv 86/378 EØF av 24. juli 1986 om gjennomføring av prinsippet om lik behandling av menn og kvinner i yrkesbaserte trygdeordninger). Saken er behandlet av EFTA-domstolen 30. oktober 2007. Domstolen konkluderte med at lov om Statens

Pensjonskasse § 34 første ledd andre punktum er i strid med likestillingsdirektivet og artikkel 69 i EØS-avtalen. Dommen krever at det gjennomføres likestilling for kvinner og menn for den del av pensjongivende tjenestetid som er opptjent etter 1. januar 1994, dvs. det tidspunktet da EØS-avtalen fikk virkning for Norge.

Bakgrunnen for forskjellsbehandlingen av kvinner og menn var en endring av reglene om enke- og enkemannspensjon i lov om Statens Pensjonskasse fra 1. oktober 1976. Enkemenn fikk fra da av ubetinget rett til pensjon, også i tilfeller hvor de ikke var forsørget av kvinnen. Det ble samtidig innført regler om reduksjon av enke- og enkemannspensjonene når gjenlevende hadde inntekt fra arbeid eller hadde alders- eller uførepensjon. Reglene om inntektsprøving ble ikke gjort gjeldende for kvinner som er gift med menn som ble medlem i pensjonsordningen før 1. oktober 1976. Disse fikk videreført en rett til enkepensjon hvor pensjonen ikke reduseres i forhold til arbeidsinntekt og egen alders- eller uførepensjon. De aktuelle kvinnene er også omfattet av særlige regler for samordning av tjenstepensjonen med pensjon fra folketrygden. De særlige reglene i lov om Statens Pensjonskasse og samordningsloven (nedenfor omtalt som særordningen) er altså i strid med EØS-avtalen.

2.4.1.2 DEPARTEMENTETS FORSLAG

Departementet har i brev til ESA akseptert at reglene som forskjellsbehandler kvinner og menn må endres. Dette gjelder selv om særordningen for kvinnene er en overgangsordning. EØS-regelverket krever en likestilling for den del av tjenestetiden som er opptjent etter EØS-avtalens ikrafttredelse. En måte å oppnå likestilling på er å omfatte enkemenn i særordningen som i dag bare gjelder kvinner. En annen måte er å la kvinnene som er omfattet av særordningen være omfattet av de ordinære reglene istedenfor. Departementet foreslår en blanding av disse to alternativene.

Det er flere forhold som taler mot å omfatte enkemenn i særordningen som har vært gjeldende for kvinner. For det første vil det gi økte pensjonsutbetalinger til en gruppe som ikke har ventet eller blitt lovet en slik forbedret pensjonsrett. Særordningen er et avviklingsregelverk, og det å omfatte også menn i ordningen innebærer en tilfeldig pensjonsmessig gevinst som verken de eller noen andre kunne forvente skulle gjelde dem. For det andre vil en slik utvidelse være å gå motsatt vei av hva som ble bestemt i 1976. Særordningen for kvinnene er historisk betinget og gjenspeiler en tid hvor etterlatte enker var hjemmenværende.

På bakgrunn av dette generelle synet, har departementet sett på i hvilken grad det kan gjøres inn-

stramning for ulike grupper kvinner som omfattes av særordningen fra 1976. Ved ikke å omfattes av særordningen, vil enkepensjonen beregnes etter de ordinære regler, dvs. bli redusert i forhold til gjenlevenes egen arbeidsinntekt og pensjon, og samordnet med folketrygdens pensjon etter ordinære samordningsregler. Endringen kan enten gjelde for den del av tjenestetiden som er opptjent etter 1. januar 1994 eller for hele tjenestetiden. For å begrense kompleksiteten mener departementet at opphevelsen bør gjelde for hele tjenestetiden.

En slik endring må ses i sammenheng med Grunnloven § 97. Grunnloven § 97 gir et visst vern mot at lovgiver griper inn i bestående rettsforhold med virkning framover i tid.

Det er på denne bakgrunn vurdert om følgende grupper kvinner kan omfattes av de ordinære reglene for beregning av etterlattepensjon og ikke etter særordningen:

- a) Enker som i dag har en etterlattepensjon etter særordningen.
- b) Kvinner som er gift med menn med medlemskap før 1. oktober 1976, men som ikke er enker.
- c) Kvinner som ikke er gift med menn med medlemskap før 1. oktober 1976, men som omfattes av særordningen dersom de gifter seg med slike menn og mennene senere dør.

Departementet mener beregningsmåten ikke bør endres for kvinner i gruppe a. Enkene har en forventning om utbetaling av etterlattepensjonen de mottar i dag, og de har innrettet seg på å få en slik pensjon. Departementet foreslår derfor at det ikke gjøres endring i retten til enkepensjon etter særordningen for dem som allerede mottar slik enkepensjon i dag.

Ved å la kvinner som i dag er enker etter menn med medlemskap før 1. oktober 1976 fortsatt være omfattet av overgangsordningen, må tilsvarende gruppe enkemenn også omfattes av særordningen. Departementet foreslår å begrense utvidelsen til tjenestetid opptjent etter 1. januar 1994 slik kravet fra EFTA-domstolen er. Det medfører at de som er blitt enkemenn etter 1. januar 1994, og som var gift med en kvinne med medlemskap før 1. oktober 1976, får enkemannpensjonen beregnet etter reglene i særordningen for den del av tjenestetiden som er opptjent etter 1. januar 1994. I den grad tjenestetid fra dødsfallet til aldersgrensen teller med i pensjonsberegningen (gjelder dersom avdøde sto i stilling eller mottok uførepensjon på tidspunktet for dødsfallet), vil denne tiden regnes med som tjenestetid opptjent etter 1994.

Kvinner som kommer inn under gruppe b vil ikke ha samme forventning om å få utbetalt pensjon etter særordningen som dem som får slik enkepensjon i

dag. Kvinnene mottar ikke pensjon og vil inntil en viss alder kunne tilpasse seg de nye reglene.

Etter departementets syn kan en innskrenkning skje i forhold til kvinner i gruppe b, men det bør gjøres et unntak for kvinner over en viss alder.

Etter departementets syn kan grensen settes til tilfeller der kvinnen er over og under 55 år. Ved fastsettelsen av grensen på 55 år er det tatt hensyn til at kvinner har hatt en stadig høyere yrkesdeltakelse. Den høyere yrkesdeltakelsen har medført at kvinner i stadig større grad har hatt sin egen økonomi, og ikke innrettet seg på en avledet rett til enkepensjon om mannen dør.

Ved å la kvinner som er over 55 år og gift med menn med medlemskap før 1. oktober 1976 fortsatt være omfattet av særordningen, må tilsvarende gruppe menn også omfattes av særordningen. Departementet foreslår i høringsbrevet å begrense utvidelsen til tjenestetid opptjent etter 1. januar 1994 slik kravet fra EFTA-domstolen er.

Departementet legger til grunn at kvinner i gruppe c har et svakt grunnlag for forventningen om en framtidig rett til enkepensjon etter særordningen. Departementet foreslår at muligheten til å omfattes av særordningen ved å gifte seg med en mann med medlemskap før 1. oktober 1976 oppheves.

2.4.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, har ingen merknader og slutter seg til Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet stiller seg helt uforstående til den tenkning departementet her legger til grunn. Det dreier seg om opptjente rettigheter etter lov om Statens Pensjonskasse som ikke kan fjernes med tilbakevirkende kraft. Alle menn som ble medlem av Statens Pensjonskasse før 1. oktober 1976 har opptjent retten til en etterlattepensjon med særrettigheter, og burde kunne forvente at den enken de eventuelt etterlater seg vil få nyte godt av rettighetene. Særordningen gjelder menn som er medlem av Statens Pensjonskasse før 1976. Alle disse har i dag minst 33 års opptjening dersom de fremdeles står i jobb i offentlig virksomhet. De aller fleste er allerede pensjonister og tilveksten til ordningen vil bli svært beskjeden når det gjelder kvinner i gruppe c, men for dem det kommer til å gjelde vil det være helt urimelig å frata mannen, som altså har hatt denne retten i mist 33 år, muligheten til at denne rettigheten kan benyttes.

Disse medlemmer mener at for gruppe b vil det være helt urimelig å fjerne en rettighet som de har stolt på og regnet med. Alle menn som er gift med en

kvinne i denne gruppen har regnet med denne fordel siden før 1976, og selv om en etterlatt skulle være under 55 år har mannen opparbeidet denne rettigheten. Å redusere retten til å gjelde opptjening etter 1. januar 1994 virker kunstig. Skal opptjening mellom 1976 og 1994 bare bortfalle? Reaksjonene dersom man hadde foreslått å fjerne opptjente egne rettigheter til alderspensjon i en tilsvarende periode ville ikke være ubetydelige.

Disse medlemmer vil derfor stemme imot Regjeringens endringsforslag for det som gjelder likebehandling av enker og enkemenn, basert på at Fremskrittspartiet alltid har beskyttet opptjente rettigheter og gått imot lovendringer med tilbakevirkende kraft.

3. Forslag til endring i lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

3.1 Presisering av karensbestemmelse knyttet til uføre- og enke-/enkemannspensjon

3.1.1 *Sammendrag*

I likhet med lov om Statens Pensjonskasse begrenses retten til uførepensjon og enke-/enkemannspensjon etter lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. i enkelte tilfeller der en sykdom er kjent da retten til medlemskap inntreffer. Departementet foreslår en presisering av karensbestemmelsen for uførepensjon (§ 10 tredje ledd) og enke- og enkemannspensjon (§ 15 tredje ledd) om hva som kjennetegnes av ordene "som medlemmet led av" og "antas å ha kjent til". Endringen stadfester gjeldende rett om at også symptomer på en sykdom omfattes.

3.1.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, har ingen merknader og slutter seg til Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet kan ikke slutte seg til den tenking departementet her legger til grunn. Det dreier seg om opptjente rettigheter til uførepensjon og etterlattepensjon og begrensninger basert på sykdom, som Fremskrittspartiet mener ikke kan fjernes med tilbakevirkende kraft.

Disse medlemmer vil derfor stemme imot Regjeringens endringsforslag knyttet til uførepensjon og enke-/enkemannspensjon, basert på at Fremskrittspartiet alltid har beskyttet opptjente rettigheter og gått imot lovendringer med tilbakevirkende kraft.

3.2 Likebehandling av enker og enkemenn

3.2.1 *Sammendrag*

Av hensyn til Norges forpliktelser etter EØS-avtalen, foreslår departementet endring i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 17. Forslaget er det samme som for lov om Statens Pensjonskasse. Det vises til punkt 2.4.1 ovenfor.

3.2.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, har ingen merknader og slutter seg til Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet stiller seg ikke bak den tenking departementet her legger til grunn. Det dreier seg om opptjente rettigheter knyttet til likebehandling av enker og enkemenn, som Fremskrittspartiet mener ikke kan fjernes med tilbakevirkende kraft.

Disse medlemmer vil derfor stemme imot Regjeringens endringsforslag knyttet til likebehandling av enker og enkemenn, basert på at Fremskrittspartiet alltid har beskyttet opptjente rettigheter og gått imot lovendringer med tilbakevirkende kraft.

4. Forslag til endring i lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere

4.1 *Sammendrag*

Det vises til punkt 2.4.1 ovenfor. Av hensyn til Norges forpliktelser etter EØS-avtalen, foreslår departementet en endring i lov om pensjonsordning for sykepleiere § 19 b første ledd og § 20 første ledd. Forslaget er det samme som for lov om Statens Pensjonskasse.

4.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, har ingen merknader og slutter seg til Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet kan ikke støtte den tenking departementet her legger til grunn. Det dreier seg om opptjente rettigheter knyttet til pensjonsordning for sykepleiere, som etter Fremskrittspartiets mening ikke kan fjernes med tilbakevirkende kraft.

Disse medlemmer vil derfor stemme imot Regjeringens endringsforslag knyttet til pensjonsord-

ning for sykepleiere, basert på at Fremskrittspartiet alltid har beskyttet opptjente rettigheter og gått imot lovendringer med tilbakevirkende kraft.

5. Forslag til endring i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser

5.1 Sammendrag

Det vises til punkt 2.4.1 ovenfor. Av hensyn til Norges forpliktelser etter EØS-avtalen foreslår departementet en endring i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 23 nr. 2 fjerde ledd. Samordningsloven viser i denne sammenheng til lov om Statens Pensjonskasse, og departementet mener det er naturlig å følge den løsning som der blir valgt i forhold til å likestille kvinner og menn.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader og støtter Regjeringens forslag.

6. Forslag til endring i lov 14. desember 1951 nr. 11 om pensjonsordning for statsråder

6.1 Sammendrag

6.1.1 Medregning av tjenestetid i periode en statsråd ilegges karantene før vedkommende starter i nytt arbeidsforhold

Departementet foreslår at tiden en statsråd har karantene før vedkommende kan starte i ny stilling, medregnes som pensjongivende tjenestetid i Pensjonsordning for statsråder. Det foreslås et tillegg til lov om pensjonsordning for statsråder § 2 andre ledd om slik medregning. I perioden som medregnes, vil personen regnes som ordinært medlem i Pensjonsordning for statsråder.

6.1.2 Tilpasning til regler om nettberegnet enke-, enkemanns- og barnepensjon

Ved lov 26. mai 2000 nr. 37 om endringer i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse og i enkelte andre lover ble nye regler for beregning av etterlattepensjon i Statens Pensjonskasse for gjenlevende ektefeller og barn innført. Dersom det ikke er full pensjongivende tjenestetid, reduseres pensjonen forholdsmessig. Pensjonen samordnes ikke med ytelser fra folketrygden, og pensjonen skal ikke inntektsprøves. Denne pensjonsberegningen kalles nettberegnet enke-, enkemanns- og barnepensjon.

I forarbeidene til endringsloven av 26. mai 2000 ble det forutsatt at de nye beregningsreglene også gjaldt for etterlatte etter medlemmer av Pensjonsordning for statsråder, jf. Ot.prp. nr. 94 (1998–1999). På grunn av de spesielle beregningsreglene som gjelder for pensjon fra Pensjonsordning for statsråder, med en gitt proSENTSATS av pensjonsgrunnlaget avhengig av hvor mange år som er opptjent, har ikke de nye reglene om nettberegnet enke-, enkemanns- og barnepensjon vært direkte overførbare til Pensjonsordning for statsråder. Beregningsregelen for enke-, enkemanns- og barnepensjon i § 4 første ledd er tilpasset de gamle beregningsreglene.

Departementet foreslår at enke- og enkemannspensjon etter de nye beregningsreglene beregnes som 9 pst. av pensjonsgrunnlaget og pensjonsproSENTEN i det aktuelle tilfellet sett i forhold til full pensjonsproSENT på 57 pst. PensjonsproSENTEN er 42 pst. for tre år som statsråd, 47 pst. for fire år, 52 pst. for fem år og 57 pst. for seks år.

Barnepensjonen foreslås beregnet som 15 pst. av pensjonsgrunnlaget og pensjonsproSENTEN i det aktuelle tilfellet sett i forhold til 57 pst.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader og støtter Regjeringens forslag.

7. Forslag til endring i lov 15. januar 1999 nr. 1 om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten

7.1 Sammendrag

Lov om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten gjelder ektefeller som ledsager tjenestemenn som er tilsatt, lønnet og utsendt av Utenriksdepartementet for tjenestegjøring ved norsk diplomatisk eller konsulær stasjon i utlandet. Ledsageren må minst ha 10 års opptjeningstid for å ha rett til pensjon, og retten til pensjon inntrer ved fylte 67 år. Ordningen er en nettopensjonsordning. Den samordnes altså ikke med andre pensjoner etter lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser.

Ordningen er en kompensasjon for å flytte med ektefelle til utlandet med de negative konsekvenser det kan ha for karrieremuligheter, lønn/inntekt og pensjonsopptjening.

Bakgrunnen for forslaget er at inntektstapet, og dermed også tapet av pensjonsopptjening, har økt siden loven ble vedtatt.

Den totale lengden på tjenesten i utlandet for en utenriktjenestemann er noe kortere i dag enn den var i tiden fram til midten/sluttet av 1990-tallet. Blant annet kan sammenhengende tjenestetid nå maksimalt være på 10 år. Det er etter departementets oppfatning

naturlig å redusere kravet til full opptjeningstid i pensjonsordningen.

Departementet foreslår å øke maksimalt pensjonsnivå fra 0,75 G til 1,5 G og redusere kravet til full opptjeningstid fra 30 til 20 år.

7.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, har ingen merknader og slutter seg til Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser det som uheldig at opptjeningstiden reduseres for ledsagere i utenriktjenesten mens den forlenges for alle andre.

Disse medlemmer støtter derfor ikke Regjeringens forslag til forbedring av pensjonene for ledsagere i utenriktjenesten og en reduksjon av opptjeningstiden fra 30 til 20 år og vil derfor stemme imot dette forslaget.

8. Forslag om opphevelse av lov 21. juni 1895 nr. 2 om den norske Enkekasse

8.1 Sammendrag

Den norske Enkekasse har sitt utgangspunkt fra begynnelsen av 1800-tallet.

I dag er det ingen personer som har rettigheter i Den norske Enkekasse. Departementet foreslår på denne bakgrunn at lov 21. juni 1895 nr. 2 om den norske Enkekasse oppheves.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader og støtter Regjeringens forslag.

9. Forslag om endring i lov 3. mai 1957 om pensjonering av fastlønt befall som etter søknad gis avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt

9.1 Sammendrag

I lov 3. mai 1957 om pensjonering av fastlønt befall som etter søknad gis avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt, foreslås det at henvisningene til lovene om Den norske Enkekasse og Pensjonskassen for

Statens Tjenestemenn blir tatt ut. Henvisningene har i dag ikke noe reelt innhold.

9.2 Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader og støtter Regjeringens forslag.

10. Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

10.1 Sammendrag

Departementet foreslår at endringene trer i kraft fra den tid Kongen fastsetter. Departementet mener at 1. januar 2010 kan være et aktuelt ikrafttredelsestidspunkt.

De økonomiske konsekvenser av å endre regelverket for enke- og enkmannspensjon i Statens Pensjonskasse er basert på en rekke forutsetninger og er usikre. Forslaget innebærer for det første en innsparing ved at en gruppe kvinner går over på ordinære regler for beregning av etterlattepensjon. Årlige kostnader anslås i starten til 50–65 mill. kroner, og omfatter ca. 1200–1600 menn. Kostnadene vil gradvis bli lavere ettersom omfanget av dem som omfattes reduseres. Kostnadene ved at ordningen gis tilbakevirkende kraft, utgjør ca. 80–85 mill. kroner. Årlige innsparinger utgjør ca. 25–40 mill. kroner og omfatter ca. 500–800 kvinner. Ved å begrense muligheten til å omfattes av særordningen for dem som i dag ikke er gift, anslås det en årlig innsparing på 5–15 mill. kroner og omfatter ca. 100–140 kvinner. Samlet effekt av forslaget innebærer i starten økte årlige kostnader på ca. 10–20 mill. kroner. Kostnadene vil avta.

Kostnader knyttet til Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og Pensjonsordning for sykepleiere dekkes av ordningene selv. Statens Pensjonskasse vurderer konsekvensene for Pensjonsordning for apotekvirksomhet til å utgjøre en kapitalisert kostnad på 6 mill. kroner. Det fordeler seg med 5 millioner på pensjonistene (etterbetaling og framtidige kostnader) og 1 million på de yrkesaktive medlemmene (de som ennå ikke er pensjonister).

Merkostnaden ved endringen i lov om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten utgjør årlig ca. 4,2 mill. kroner. Merkostnaden vil bli dekket innenfor Utenriksdepartementets budsjettamme.

De øvrige endringene har få eller ingen økonomiske konsekvenser.

10.2 Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader.

11. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råer Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i lov om Statens Pensjonskasse og i enkelte andre lover

I

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 2 andre ledd første punktum skal lyde:

Kassens styre består av administrerende direktør og to andre medlemmer som med personlige varmenn oppnevnes av Kongen.

§ 2 tredje ledd skal lyde:

Pensjonskassen gir årlig en beretning om virksomheten i siste *regnskapsår*. *Pensjonskassen* skal til departementet gi særskilte beretninger om de forsikringstekniske *oppgjør*.

§ 20 første ledd bokstav g skal lyde:

g. har vært medlem av annen pensjonsordning som Pensjonskassen har avtale med om overføring av pensjonsrettigheter, eller i utenlandsk pensjonsordning hvor tiden etter internasjonal overenskomst skal regnes *med*,

§ 20 første ledd ny bokstav h skal lyde:

h. *er ilagt karantene før overgang til ny stilling*.

§ 27 tredje ledd første punktum skal lyde:

Rett til uførepensjon inntreer ikke når medlemmet selv forsettlig er skyld i at han er blitt udyktig til å utføre sin tjeneste, eller når udyktigheten inntreer innen to år etter tilsettingen og skyldes en sykdom eller svakeighet som medlemmet led av *eller hadde symptomer på* da han ble tilsatt, og som det må antas at han da kjente til.

§ 32 tredje ledd første punktum skal lyde:

Rett til enke- eller enkemannspensjon inntreer ikke når medlemmet dør innen ett år etter at det fikk tilsetting med rett til medlemskap i Pensjonskassen eller etter at ekteskapet ble inngått, og dødsfallet skyldes sykdom som medlemmet led av *eller hadde symptomer på* ved tilsettingen eller vigselen, og som en av ektefellene må antas å ha kjent til.

§ 34 første ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder *når gjenlevende ektefelle er født før 1. januar 1955, og den avdøde ble medlem av Pensjonskassen første gang før 1. oktober 1976, og ekteskapet ble inngått før 1. januar 2010.*

§ 34 tredje ledd andre punktum og nytt tredje punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke for pensjon til enke *etter mannlig medlem omfattet av første ledd andre punktum*. *Det gjelder heller ikke for annen gjenlevende ektefelle etter første ledd andre punktum for tjenestetid opptjent etter 31. desember 1993.*

Nåværende tredje punktum blir nytt fjerde punktum.

II

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endringer:

§ 10 tredje ledd skal lyde:

Rett til uførepensjon inntreer ikke når medlemmet selv forsettlig er skyld i at han blir udyktig til å utføre sin tjeneste, eller når udyktigheten inntreer innen to år etter tilsettingen og skyldes en sykdom eller svakeighet som han led av *eller hadde symptomer på* da han ble tilsatt og som det antas at han da kjente til.

§ 15 tredje ledd første punktum skal lyde:

Rett til enke- eller enkemannspensjon inntreer ikke når medlemmet dør innen ett år etter at det fikk tilsetting med rett til medlemskap i pensjonsordningen eller etter at ekteskapet ble inngått, og dødsfallet skyldes sykdom som medlemmet led av *eller hadde symptomer på* ved tilsettingen eller vigselen, og som en av ektefellene må antas å ha kjent til.

§ 17 første ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder *når gjenlevende ektefelle er født før 1. januar 1955, og den avdøde ble medlem av pensjonsordningen første gang før 1. oktober 1976, og ekteskapet ble inngått før 1. januar 2010.*

§ 17 tredje ledd andre punktum og nytt tredje punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke for pensjon til enke *etter mannlig medlem omfattet av første ledd andre punktum*. *Det gjelder heller ikke for annen gjenlevende ektefelle etter første ledd andre punktum for tjenestetid opptjent etter 31. desember 1993.*

Nåværende tredje punktum blir nytt fjerde punktum.

III

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 19 b første ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder når gjenlevende ektefelle er født før 1. januar 1955, og den avdøde ble medlem av pensjonsordningen første gang før 1. oktober 1976, og ekteskapet ble inngått før 1. januar 2010.

§ 20 første ledd første og andre punktum og nytt tredje punktum skal lyde:

Enke- og enkemannspensjon fastsatt etter reglene i § 19 b skal reduseres i henhold til reglene i bokstav a og b nedenfor. Dette gjelder likevel ikke for pensjon til enke etter mannlig medlem omfattet av § 19 b første ledd andre punktum. Det gjelder heller ikke for annen gjenlevende ektefelle etter § 19 b første ledd andre punktum for tjenestetid opptjent etter 31. desember 1993.

IV

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endring:

§ 23 nr. 2 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Ved samordning av enke- eller enkemannspensjon fra tjenstepensjonsordning hvor det ikke skal foretas reduksjon på grunn av gjenlevendes egen ervervsinntekt, skal den tilleggs pensjon fra folketrygden som enken eller enkemannen har opptjent i sin helhet betraktes som en fridel og holdes utenfor samordningen.

V

I lov 14. desember 1951 nr. 11 om pensjonsordning for statsråder gjøres følgende endringer:

§ 2 andre ledd nytt annet punktum skal lyde:

Videre regnes tiden vedkommende er ilagt karantene før overgang til ny stilling som pensjonsgivende.

§ 4 første ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

Netto enke- og enkemannspensjon beregnes som 9 prosent av pensjonsgrunnlaget og aktuell proSENTSATS sett i forhold til full proSENTSATS. Netto barnepensjon beregnes som 15 prosent av pensjonsgrunnlaget og aktuell proSENTSATS sett i forhold til full proSENTSATS.

VI

I lov 15. januar 1999 nr. 1 om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten gjøres følgende endring:

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Pensjonens størrelse settes til 30 prosent av grunnbeløpet i folketrygden multiplisert med tallet fem. Full pensjon ytes ledsager som har fulgt med tjenestemann til utlandet som nevnt i første ledd, i til sammen minst 20 år. Dersom opptjeningstiden er kortere enn 20 år, blir pensjonen å avkorte forholdsmessig.

VII

Lov 21. juni 1895 nr. 2 om den norske Enkekasse oppheves.

VIII

I lov 3. mai 1957 om pensjonering av fastlønt befall som etter søknad gis avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt gjøres følgende endring:

§ 3 skal lyde:

For øvrig gjelder reglene i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse for befalingsmenn som går inn under denne lov.

IX

Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

X

Overgangsregler

1. Enker som mottar enkepensjon etter lov om Statens Pensjonskasse § 34 før lovens ikrafttredelse, uten reduksjon etter §§ 35 og 36, har fortsatt rett til slik ytelse også etter lovens ikrafttredelse. Andre gjenlevende ektefeller enn enker som nevnt i første punktum, hvor avdøde hadde medlemskap før 1. oktober 1976, og dødsfallet skjedde mellom 1. januar 1994 og lovens ikrafttredelse, har rett til pensjon etter lov om Statens Pensjonskasse § 34, uten reduksjon etter §§ 35 og 36 for tjenestetid opptjent etter 31. desember 1993.
2. Enker som mottar enkepensjon etter lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 17 før lovens ikrafttredelse, uten reduksjon etter §§ 18 og 19, har fortsatt rett til slik ytelse også etter lovens ikrafttredelse. Andre gjenlevende ektefeller enn enker som nevnt i første punktum, hvor avdøde hadde medlemskap før 1. oktober 1976, og dødsfallet skjedde mellom 1. januar 1994 og lovens ikrafttredelse, har rett til pensjon etter lov

om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 17, uten reduksjon etter §§ 18 og 19 for tjenestetid opptjent etter 31. desember 1993.

3. Enker som mottar enkepensjon etter lov om pensjonsordning for sykepleiere § 19 b før lovens ikrafttredelse, uten reduksjon etter § 20, har fortsatt rett til slik ytelse også etter lovens ikrafttredelse. Andre gjenlevende ektefeller enn enker som nevnt i første punktum, hvor avdøde hadde medlemskap før 1. oktober 1976, og dødsfallet skjedde mellom 1. januar 1994 og lovens ikrafttredelse, har rett til pensjon etter lov om pen-

sjonsordning for sykepleiere § 19 b, uten reduksjon etter § 20 for tjenestetid opptjent etter 31. desember 1993.

4. Endringen i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 23 nr. 2 fjerde ledd første punktum gjelder for dødsfall etter 1. januar 1994 fra tidspunktet pensjonen startet.
5. Endringen i lov 15. januar 1999 nr. 1 om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten gjelder også dem som er pensjonister, men bare for fremtidig utbetaling.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 26. november 2009

Heikki Holmås

leder

Hilde Magnusson Lydvo

ordfører

